

บันทึก

เรื่อง หรือปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับซากของสัตว์ป่าที่บุคคลมีไว้

ในครอบครองก่อนการกำหนดให้เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตามกฎหมาย

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีหนังสือด่วนมาก ที่ กษ ๐๗๐๕.๐๒/๔๐๔๑๔ ลงวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๓๘ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้รับรายงานจากกรมป่าไม้ว่า บริษัทแอลพี แอนด์ พี (ไทยแลนด์) จำกัด และนาย ประเสริฐ ศิริแสงมงคล ได้มีซากสัตว์ป่า(หนังหมี) ที่มีได้มาจากการเพาะพันธุ์ไว้ในครอบครองเพื่อการค้า จำนวน ๑๒๑,๘๙๙ ชิ้น และ ๖,๗๗๓ ชิ้น ตามลำดับ ก่อนกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๓๔) ออกตามความในพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๐๓ ซึ่งกำหนดให้หมีเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองเพิ่มเติมใช้บังคับ(ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕) และได้แจ้งการครอบครองโดยกองอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมป่าไม้ได้รับแจ้งไว้เมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ แต่เจ้าหน้าที่ได้ไปตรวจสอบและอธิบดีกรมป่าไม้ได้อนุมัติให้มีไว้ในครอบครองซึ่งซากสัตว์ป่าดังกล่าวเมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๓๕ และ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๓๕ ตามลำดับ ซึ่งเป็นเวลาภายหลังที่พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ใช้บังคับแล้ว (ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕) ต่อมาบริษัทแอลพี แอนด์ พี (ไทยแลนด์) จำกัด และนาย ประเสริฐ ศิริแสงมงคล ได้มีหนังสือลงวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘ ขอรทาบผลการแจ้งมีไว้ในครอบครองซึ่งซากของสัตว์ป่าดังกล่าว โดยไม่ได้แจ้งรายการเกี่ยวกับชนิดและจำนวนซากของสัตว์ป่าคุ้มครองที่อยู่ในความครอบครองต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ อีกแต่อย่างใด จึงทำให้มีปัญหาในข้อกฎหมายว่า บริษัท แอลพี แอนด์ พี (ไทยแลนด์) จำกัด และนายประเสริฐ ศิริแสงมงคล จะสามารถครอบครองและค้าหรือส่งออกซึ่งซากของสัตว์ป่าคุ้มครองดังกล่าวไปยังต่างประเทศได้หรือไม่ เพียงใด ซึ่งเจ้าหน้าที่ของกรมป่าไม้ได้พิจารณาเกี่ยวกับเรื่องนี้แล้ว มีความเห็นแตกต่างเป็น ๒ ฝ่าย ดังนี้

ฝ่ายที่หนึ่ง มีความเห็นว่า บริษัทแอลพี แอนด์ พี (ไทยแลนด์) จำกัด และนาย ประเสริฐ ศิริแสงมงคล ได้มีซากหมีไว้ในครอบครองก่อนที่จะถูกกำหนดให้เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๓๔) ออกตามความในพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๐๓ และได้แจ้งการมีไว้ในครอบครองต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้แล้ว แต่ต่อมาได้มีการประกาศใช้บังคับพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ (ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕) ซึ่งได้ยกเลิกพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๐๓ แต่หมีก็ยังเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองโดยผลของมาตรา ๖๔ แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ดังนั้น บริษัทแอลพี แอนด์ พี (ไทยแลนด์) จำกัด และนายประเสริฐ ศิริแสงมงคล จึงมีหน้าที่ที่จะต้องแจ้งรายการเกี่ยวกับชนิดและจำนวนของซากหมีที่อยู่ในความครอบครองของตนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. ๒๕๓๕ ใช้บังคับ ตามมาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง แต่ตามมาตรา ๖๗ วรรคท้าย บัญญัติให้แบบ และวิธีการแจ้งตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงซึ่งได้แก่กฎกระทรวง ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๓๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๑๑ ตอนที่ ๒๔ ก วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๓๗ มีผลใช้บังคับ เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ดังนั้น เมื่อพิจารณาประกอบกับมาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง แล้ว ระยะเวลาแจ้งเก้าสิบวันก็ควรนับตั้งแต่ระยะเวลาที่อาจดำเนินการแจ้งได้โดยชอบด้วยกฎหมาย คือ ตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๓๗ จนถึงวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๓๗ แต่ข้อเท็จจริงในกรณีนี้ ปรากฏว่า บริษัทแอลพี แอนด์ พี (ไทยแลนด์) จำกัด และนายประเสริฐ ศิริแสงมงคล ไม่ได้แจ้ง การครอบครองซากเหย้า ซึ่งเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติสงวนและ คุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้แต่อย่างใด บริษัทแอลพี แอนด์ พี (ไทยแลนด์) จำกัด และนายประเสริฐ ศิริแสงมงคล จึงไม่สามารถค้าหรือส่งออกซึ่งซาก เหย้าที่ถูกกำหนดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองแล้วได้ เพราะเป็นการขัดกับมาตรา ๒๐ และมาตรา ๒๓ วรรคสอง และไม่สามารถจำหน่ายซากเหย้าตามมาตรา ๖๗ (๒) หรือมาตรา ๖๗ (๕) ได้ เพราะ ไม่ได้แจ้งรายการเกี่ยวกับชนิดและจำนวนซากของสัตว์ป่าคุ้มครองตามนัยมาตรา ๖๗ ไว้ แต่โดยที่ บริษัทแอลพี แอนด์ พี (ไทยแลนด์) จำกัด และนายประเสริฐฯ มีซากเหย้าไว้ในครอบครองก่อน กฎกระทรวงกำหนดให้เป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง จึงสามารถมีไว้ในครอบครองต่อไปได้โดยชอบด้วย กฎหมาย เพราะกฎหมายย่อมไม่มีผลย้อนหลัง

ฝ่ายที่สอง มีความเห็นว่า สัตว์ป่าที่อยู่ในครอบครองของบุคคลหนึ่งบุคคลใดก่อน กฎกระทรวงกำหนดให้เป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง แม้ภายหลังจะมีกฎกระทรวงกำหนดให้สัตว์ป่านั้น เป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง ก็ไม่มีผลทำให้สัตว์ป่านั้นเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองแต่อย่างใด การมีไว้ใน ครอบครองซึ่งสัตว์ป่าดังกล่าว แม้ไม่ได้แจ้งการครอบครองตามที่กำหนดไว้ตามมาตรา ๖๑ หรือ มาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ก็ไม่มีความผิดตาม มาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ แต่อย่างใด (เทียบคำ พิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๒๔/๒๔๙๗ ซึ่งวินิจฉัยว่า ไม้สักที่ขึ้นอยู่ในที่ดินกรรมสิทธิ์ของเอกชนและตัดฟัน แปรรูปก่อนกฎหมายกำหนดให้เป็นไม้หวงห้ามไม่เป็นไม้หวงห้าม แม้จะมีไว้ในครอบครองเมื่อ กฎหมายกำหนดให้เป็นไม้หวงห้ามแล้วก็ไม่เป็นความผิด) ดังนั้น การที่บริษัทแอลพี แอนด์ พี (ไทยแลนด์) จำกัด และนายประเสริฐ ศิริแสงมงคล ได้มีซากเหย้าที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์ไว้ใน ครอบครองก่อนกฎกระทรวงกำหนดให้เป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง โดยไม่ได้แจ้งการครอบครองตาม มาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ก็ไม่มีความผิดตาม มาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ และสามารถค้าหรือ ส่งออกซึ่งซากเหย้าดังกล่าวได้ เพราะไม่เป็นซากของสัตว์ป่าคุ้มครอง เนื่องจากมีไว้ในครอบครอง ก่อนกฎกระทรวงกำหนดให้เป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง จึงไม่เป็นการฝ่าฝืนต่อมาตรา ๒๐ และมาตรา ๒๓ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ แต่อย่างใด

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงขอหารือปัญหาข้อกฎหมายเพื่อสั่งเจ้าหน้าที่ถือ เป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป ดังนี้

๑. สัตว์ป่าหรือซากของสัตว์ป่าที่บุคคลมีไว้ในครอบครองก่อนกฎกระทรวงที่ออกตามความในพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๐๓ กำหนดให้เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองหรือซากของสัตว์ป่าคุ้มครองใช้บังคับ จะเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองหรือซากของสัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๐๓ หรือไม่ และต่อมาเมื่อพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ มีผลใช้บังคับแล้วสัตว์ป่าหรือซากของสัตว์ป่าดังกล่าวจะเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองหรือซากของสัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ หรือไม่

๒. สัตว์ป่าหรือซากของสัตว์ป่าที่บุคคลมีไว้ในครอบครองก่อนกฎกระทรวงที่ออกตามความในพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดให้สัตว์ป่าชนิดนั้นเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองใช้บังคับ จะเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองหรือซากของสัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ หรือไม่ เพียงใด

๓. ถ้าบุคคลซึ่งครอบครองสัตว์ป่าหรือซากของสัตว์ป่าตามข้อ ๑ และข้อ ๒ ไม่ได้แจ้งการครอบครองตามที่กำหนดไว้ตามมาตรา ๖๑ หรือมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ จะมีผลทำให้บุคคลนั้นมีความผิดตามมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ หรือไม่เพียงใด และบุคคลดังกล่าวสามารถค้าหรือส่งออกซึ่งสัตว์ป่าหรือซากของสัตว์ป่าดังกล่าวได้หรือไม่ เพียงใด

๔. ระยะเวลาการแจ้งชนิดและจำนวนสัตว์ป่าคุ้มครองหรือซากของสัตว์ป่าคุ้มครองที่อยู่ในความครอบครองก่อนวันที่กฎกระทรวงใช้บังคับหรืออยู่ในความครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่ก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ใช้บังคับ ตามมาตรา ๖๑ และมาตรา ๖๗ เป็นระยะเวลาการแจ้งที่เด็ดขาดหรือไม่เพียงใด หากมีบุคคลมาแจ้งภายหลังเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามมาตรา ๖๑ หรือมาตรา ๖๗ และมีหลักฐานแสดงว่ามีไว้ในครอบครองก่อนกฎกระทรวงใช้บังคับหรืออยู่ในความครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ใช้บังคับ พนักงานเจ้าหน้าที่จะใช้ดุลพินิจรับแจ้งไว้เพื่อดำเนินการตามมาตรา ๖๑ หรือมาตรา ๖๗ ได้หรือไม่ เพียงใด

๕. กรณีบริษัทแอลพี แอนด์ พี (ไทยแลนด์) จำกัด และนายประเสริฐ ศิริแสงมงคล ดังกล่าวข้างต้น จะสามารถครอบครองและค้าหรือส่งออกซึ่งซากของสัตว์ป่าคุ้มครอง(หนังหมี) ไปยังต่างประเทศได้หรือไม่ เพียงใด

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๗) ได้พิจารณาปัญหาข้อหาหรือของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยได้ฟังคำชี้แจงข้อเท็จจริงจากผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์(กรมป่าไม้)แล้ว มีข้อเท็จจริงเพิ่มเติมสรุปได้ว่า กฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ.๒๕๓๔) ออกตามความในพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๐๓ ที่กำหนดให้หมีเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองประเภท ๒ เพิ่มเติม ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๓๔ และมีผลใช้บังคับในวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ บริษัทแอลพี แอนด์ พี

(ไทยแลนด์) จำกัด และนายประเสริฐ ศิริแสงมงคล ซึ่งมีหนังสือไว้ในครอบครองเพื่อการค้าและไม่มีใบอนุญาตให้ค้าซึ่งซากของสัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๐๓ ได้มีหนังสือลงวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ แจ้งการมีซากสัตว์ป่าไว้ในครอบครองเพื่อการค้า โดยกองอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมป่าไม้ได้รับหนังสือเมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ ต่อมา ได้ประกาศใช้บังคับพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ เป็นต้นไป แต่กรมป่าไม้ยังดำเนินการเกี่ยวกับหนังสือแจ้งการมีซากสัตว์ป่าคุ้มครองไว้ในครอบครองของบริษัทฯ และนายประเสริฐฯ ต่อไปจนกระทั่งเสนออธิบดีกรมป่าไม้มีคำสั่งอนุมัติการมีไว้ในครอบครองในวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๓๕ และ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๓๕ ตามลำดับ หลังจากนั้นกรมป่าไม้ได้เก็บเรื่องไว้ไม่ได้ดำเนินการอย่างไรต่อไป จนกระทั่งบริษัทมีหนังสือลงวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘ ขอรบผลการแจ้งการครอบครองและแนวทางปฏิบัติให้เสร็จสิ้นสมบูรณ์ จึงได้มีการหารือปัญหาดังกล่าวต่อคณะกรรมการกฤษฎีกา

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๗) พิจารณาปัญหาข้อหารือของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แล้ว มีความเห็นดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง สัตว์ป่าหรือซากของสัตว์ป่าที่บุคคลมีไว้ในครอบครองก่อนการกำหนดให้เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๐๓ ถือว่าเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองหรือซากของสัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๐๓ หรือไม่ นั้น เห็นว่า พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๐๓ มีเจตนารมณ์ที่จะให้ความคุ้มครองแก่สัตว์ป่ามิให้ถูกล่าและทำลายจนอาจทำให้สูญพันธุ์^๑ โดยกำหนดชนิดของสัตว์ป่าสงวนไว้ตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติ^๒ และกำหนดชนิดของสัตว์ป่า

^๑หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๐๓

หมายเหตุ:- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ สัตว์ป่าเป็นทรัพยากรธรรมชาติอันมีค่าของประเทศชนิดหนึ่งที่อำนวยประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ วิทยาการ และรักษาความงาม ตลอดจนคุณค่าตามธรรมชาติไว้ แต่ปรากฏว่าในปัจจุบันนี้ สัตว์ป่าที่มีค่าบางชนิดได้ถูกล่าและทำลายจนสูญพันธุ์ไปแล้ว และบางชนิดก็กำลังจะสูญพันธุ์ไป ทั้งนี้ เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองแก่สัตว์ป่าโดยเฉพาะ จึงสมควรตรากฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าขึ้นไว้เพื่อประโยชน์ของรัฐ และประชาชนส่วนรวมให้สมกับที่ชาวไทยส่วนใหญ่เป็นพุทธมามก

^๒บัญชีสัตว์ป่าสงวน

๑. แรด *Rhinoceros sondaicus*
๒. กระซู่ *Didymoceros sumatrensis*
๓. กูปรีหรือโคไพร *Bos sauveli*
๔. ควายป่า *Bubalus bubalis*
๕. ละมั่งหรือละมั่ง *Cervus eldi*
๖. สมันหรือเนื้อสมัน *Cervus schomburgki*
๗. ทราหรือเนื้อทรายหรือตามะแน *Axis porcinus*
๘. เสี่ยงผาหรือเขื่องหรือกัวร์หรือโครัว *Capricornis sumatraensis*
๙. กวางผา *Naemorhedus griseus*

คุ้มครองโดยระบุในกฎกระทรวงตามมาตรา ๔^๓ แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๐๓ ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๓) เคยให้ความเห็นไว้ในเรื่องเสรีที่ ๒/๒๕๑๙ ว่า “กฎหมายนี้มีใช้ให้ใช้บังคับแก่สัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองหรือซากของสัตว์ป่าสงวนหรือซากของสัตว์ป่าคุ้มครองซึ่งถือกำเนิดในประเทศเท่านั้น แต่ยอมใช้บังคับถึงสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือซากของสัตว์ป่าสงวนหรือซากของสัตว์ป่าคุ้มครองที่ส่งหรือนำเข้ามาในประเทศไทยจากต่างประเทศด้วย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า กฎหมายฉบับนี้ยอมใช้บังคับแก่สัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือซากของสัตว์ป่าสงวนหรือซากของสัตว์ป่าคุ้มครอง ซึ่งมีอยู่ในประเทศไทยไม่ว่าจะได้มาจากแหล่งใดทั้งในและนอกประเทศ” ดังนั้น เมื่อมีกฎกระทรวงออกตามความในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๐๓ กำหนดให้สัตว์ป่าชนิดใดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง บรรดาสัตว์ป่าชนิดนั้นที่มีอยู่ในประเทศทั้งหมดจะเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตามกฎหมายตั้งแต่วันที่กฎกระทรวงมีผลใช้บังคับเป็นต้นไป ไม่ว่าสัตว์ป่านั้นจะเกิดก่อนหรือหลังจากประกาศกำหนดให้เป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด ๆ ก็ตาม และแม้ว่าสัตว์ป่านั้นจะอยู่นอกประเทศหากเข้ามาในประเทศไทยก็ถือว่าเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตามกฎหมายเช่นเดียวกัน ส่วนมาตรการต่างๆ ที่กฎหมายบัญญัติขึ้นเพื่อมุ่งให้ความคุ้มครองแก่สัตว์ป่าคุ้มครอง เช่น การควบคุมการค้า การมีไว้ในครอบครอง หรือการค้า ที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลซึ่งเคยมีอยู่เดิมก่อนการประกาศกำหนดให้สัตว์ป่าเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองเป็นอีกกรณีหนึ่งโดยปกติมาตรการที่กฎหมายกำหนดไว้นั้นจะมีผลใช้บังคับสำหรับการกระทำต่อสัตว์ป่าคุ้มครองที่กำหนดขึ้นใหม่ในทันทีที่ประกาศกำหนดชนิดสัตว์ป่าคุ้มครองมีผลใช้บังคับ แต่กฎหมายอาจยกเว้นมิให้ใช้บังคับบางมาตรการที่กำหนดไว้ในกฎหมายกับบุคคลใด สำหรับการกระทำต่อสัตว์ป่าคุ้มครองที่กำหนดขึ้นใหม่เพียงใดก็ได้ ซึ่งต้องบัญญัติยกเว้นไว้อย่างชัดเจน เช่น มาตรา ๔๘^๔ แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๐๓ ยกเว้นมิให้ใช้บังคับกฎหมายดังกล่าวแก่การครอบครองสัตว์ป่าสงวนที่บุคคลได้ครอบครองอยู่ก่อนวันที่กฎหมายใช้บังคับ การใช้บังคับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๐๓ แก่ผู้ครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองมาแต่เดิมก่อนวันที่กฎกระทรวงกำหนดชนิดของสัตว์ป่าคุ้มครองมีผลใช้บังคับ มิได้เป็นการขัดต่อหลัก “กฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง” แต่อย่างใด กล่าวคือ มาตรการต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายจะไม่นำไปใช้บังคับแก่

^๓มาตรา ๔ รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดให้สัตว์ป่าชนิดใดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองประเภทที่ ๑ และชนิดใดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองประเภทที่ ๒ การกำหนดเช่นนี้ให้กระทำโดยระบุในกฎกระทรวง

กฎกระทรวงที่ออกตามวรรคก่อนจะใช้บังคับตั้งแต่วันใดให้กำหนดไว้ในกฎกระทรวงนั้น แต่จะกำหนดให้ใช้บังคับก่อนหกสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาก็ได้

^๔บันทึก เรื่องปัญหาข้อกฎหมายตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๐๓ (กรณีการนำสัตว์ป่าหรือซากของสัตว์ป่าจากต่างประเทศเข้ามาในราชอาณาจักร) ส่งพร้อมหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ถึงเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ สร ๐๘๐๑/๑๒๓ ลงวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๑๙

^๕มาตรา ๔๘ พระราชบัญญัตินี้มิให้ใช้บังคับแก่การครอบครองสัตว์ป่าสงวนที่บุคคลได้ครอบครองอยู่แล้วในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

การกระทำของบุคคลที่ได้กระทำก่อนกฎกระทรวงกำหนดชนิดของสัตว์ป่าคุ้มครองมีผลใช้บังคับกรณีเทียบเคียงได้กับการกำหนดให้อาวุธปืนเป็นอาวุธปืนสำหรับใช้เฉพาะแต่ในการสงคราม ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๘) เคยให้ความเห็นในเรื่องเสรีจี้ที่ ๗๔/๒๕๑๒ ว่า^๖ “อาวุธปืนเล็กขนาด ๘๓ ทหารม้า ซึ่งบุคคลได้รับอนุญาตให้มีและใช้มาแต่เดิมนั้นได้กลายเป็นอาวุธปืนสำหรับใช้เฉพาะในการสงคราม โดยผลแห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯลฯ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๐๑ และกฎกระทรวง ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๐๑) ซึ่งเป็นอาวุธปืนต้องห้ามอันบุคคลไม่สามารถมีหรือจำหน่ายได้ จึงไม่สามารถโอนอาวุธปืนนั้นให้แก่บุคคลอื่นต่อไปได้ ผู้ครอบครองต้องนำอาวุธปืนดังกล่าวไปมอบให้แก่นายทะเบียนท้องถิ่นภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่กฎกระทรวงใช้บังคับ เมื่อไม่ปฏิบัติตามย่อมเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติอาวุธปืน”

สำหรับกรณีซากของสัตว์ป่า เมื่อสัตว์ป่าชนิดใดถูกกำหนดให้เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองแล้ว ซากของสัตว์ป่าชนิดนั้นย่อมจะต้องเป็นซากของสัตว์ป่าคุ้มครองไปโดยปริยายและบทบัญญัติเกี่ยวกับซากของสัตว์ป่าคุ้มครองจะนำมาใช้บังคับเมื่อกฎกระทรวงกำหนดให้สัตว์ป่าชนิดนั้นเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองมีผลใช้บังคับ

อนึ่ง เมื่อพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๐๓ มีผลใช้บังคับแล้ว สัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๐๓ ก็ได้ถูกกำหนดให้เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตามมาตรา ๖๒^๗ แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕

ประเด็นที่สอง สัตว์ป่าหรือซากของสัตว์ป่าที่บุคคลมีไว้ในครอบครองก่อนกฎกระทรวงที่ออกตามความในพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๐๓ กำหนดให้สัตว์ป่าชนิดนั้นเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองใช้บังคับ จะเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองหรือซากของสัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ หรือไม่ เพียงใด นั้น เห็นว่าสัตว์ป่าหรือซากของสัตว์ป่าที่บุคคลมีไว้ในครอบครองก่อนกฎกระทรวงที่ออกตามความในพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดให้สัตว์ป่าชนิดนั้นเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองใช้บังคับ ย่อมเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองหรือซากของสัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ด้วยเหตุผลเช่นเดียวกับที่กล่าวไว้แล้วในประเด็นที่หนึ่ง

ประเด็นที่สาม ถ้าบุคคลซึ่งครอบครองสัตว์ป่าหรือซากของสัตว์ป่าตามประเด็นที่หนึ่งหรือประเด็นที่สองไม่ได้แจ้งการครอบครองตามที่กำหนดไว้ตามมาตรา ๖๑^๘ หรือมาตรา

^๖บันทึก เรื่อง ทางปฏิบัติเกี่ยวกับอาวุธปืนต้องห้าม (อาวุธปืนสำหรับใช้เฉพาะในการสงคราม) ส่งพร้อมหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ถึงเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ สร ๐๘๐๒/๑๔๐๕ ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒

^๗มาตรา ๖๒ ให้ถือว่าสัตว์ป่าคุ้มครองประเภทที่ ๑ และสัตว์ป่าคุ้มครองประเภทที่ ๒ ที่กำหนดขึ้นตามกฎกระทรวงที่ออกตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๐๓ เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้

^๘มาตรา ๖๑ เมื่อได้มีกฎกระทรวงตามมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง ใช้บังคับการดำเนินการแก่สัตว์ป่าคุ้มครองชนิดที่กำหนดเพิ่มเติมขึ้น หรือซากของสัตว์ป่าคุ้มครองดังกล่าวที่อยู่ในความครอบครองของบุคคล

๖๗^๔ แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ จะมีผลทำให้บุคคลนั้นมี

ใดก่อนวันที่กฎกระทรวงใช้บังคับ ให้เป็นไปดังนี้

(๑) ให้ผู้มีสัตว์ป่าคุ้มครองชนิดที่กำหนดเพิ่มเติมขึ้นอยู่ในความครอบครองก่อนวันที่กฎกระทรวงใช้บังคับ แจ้งชนิดและจำนวนสัตว์ป่าคุ้มครองที่อยู่ในความครอบครองของตนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่กฎกระทรวงใช้บังคับ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบแล้ว หากผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นไม่ประสงค์จะเลี้ยงดูสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นต่อไป ให้จำหน่ายสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นให้แก่ผู้รับใบอนุญาตจัดตั้งและดำเนินกิจการสวนสัตว์สาธารณะตามมาตรา ๒๙ หรือจำหน่ายสัตว์ป่าคุ้มครองชนิดที่กำหนดตามมาตรา ๑๗ ให้แก่ผู้รับใบอนุญาตเพาะพันธุ์ตามมาตรา ๑๘ ให้เสร็จสิ้นภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ และเมื่อสิ้นระยะเวลาดังกล่าวแล้ว ยังมีสัตว์ป่าคุ้มครองเหลืออยู่เท่าใดให้สัตว์ป่าคุ้มครองนั้นตกเป็นของแผ่นดิน และให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองส่งมอบสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นให้แก่กรมป่าไม้หรือกรมประมง แล้วแต่กรณี เพื่อนำไปดำเนินการ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ ในกรณีที่สัตว์ป่าคุ้มครองดังกล่าวเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองชนิดที่กำหนดตามมาตรา ๑๗ เจ้าของหรือผู้ครอบครองซึ่งประสงค์จะเพาะพันธุ์สัตว์นั้น ต้องยื่นคำขอรับใบอนุญาตเพาะพันธุ์ตามมาตรา ๑๘ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ และเมื่อได้ยื่นคำขอแล้วให้ครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองนั้น ต่อไปได้

หากเจ้าของหรือผู้ครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองนั้น ประสงค์จะเลี้ยงดูสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นต่อไปให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบสภาพการเลี้ยงดูสัตว์ป่าคุ้มครองของผู้นั้นว่าอยู่ในสภาพอันสมควรและปลอดภัยแก่สัตว์นั้นเพียงใด หากเห็นว่าสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นได้รับการเลี้ยงดูด้วยความเอาใจใส่ในสภาพอันสมควรและปลอดภัยให้อธิบดีอนุญาตให้ผู้นั้นครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นต่อไปได้ โดยออกใบอนุญาตครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองชั่วคราวไว้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครอง ใบอนุญาตดังกล่าวให้มีอายุเพียงเท่าอายุของสัตว์ป่าคุ้มครองนั้น ผู้รับใบอนุญาตดังกล่าวต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดว่าด้วยการเลี้ยงดูสัตว์ป่าคุ้มครองที่รัฐมนตรีกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ และเมื่อสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นเพิ่มจำนวนขึ้นโดยการสืบพันธุ์หรือตาย รับใบอนุญาตต้องแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบ

(๒) สำหรับซากของสัตว์ป่าคุ้มครอง ให้ผู้ครอบครองหรือเจ้าของแจ้งชนิดและจำนวนของซากสัตว์ป่าคุ้มครองที่อยู่ในความครอบครองของตนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในกำหนดเวลาเก้าสิบวันนับแต่วันที่กฎกระทรวงใช้บังคับเพื่อจัดแจ้งไว้ในทะเบียน และให้ผู้นั้นครอบครองซากของสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นต่อไปได้ ในกรณีที่เป็นซากของสัตว์ป่าคุ้มครองที่มีไว้เพื่อค้า เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้จัดแจ้งชนิดและจำนวนของซากสัตว์ป่านั้นไว้แล้ว ให้ผู้ครอบครองซากของสัตว์ป่าเพื่อค้านั้นดำเนินการจำหน่ายซากของสัตว์ป่านั้นให้เสร็จสิ้นภายในสามปี

แบบและวิธีการแจ้งตาม (๑) และ (๒) และการออกใบอนุญาตให้ครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองชั่วคราว และใบรับรองการครอบครองซากสัตว์ป่าคุ้มครองให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“มาตรา ๖๗ ให้ผู้มีสัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง ซากของสัตว์ป่าสงวนหรือซากของสัตว์ป่าคุ้มครองอยู่ในความครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่ก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับแจ้งรายการเกี่ยวกับชนิดและจำนวนของสัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง ซากของสัตว์ป่าสงวน หรือซากของสัตว์ป่าคุ้มครองที่อยู่ในความครอบครองของตนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับแจ้งไว้แล้ว ให้ปฏิบัติต่อไปดังนี้

๑.๑๐

๑.๑๐

(๒) สำหรับสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือซากของสัตว์ป่าคุ้มครอง ให้นำมาตรา ๖๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ความผิดตามมาตรา ๑๙^{๑๐} แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ หรือไม่ เพียงใด และบุคคลดังกล่าวสามารถค้าหรือส่งออกซึ่งสัตว์ป่าหรือซากของสัตว์ป่าดังกล่าวได้หรือไม่ เพียงใด นั้น เห็นว่า มาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ บัญญัติห้ามมิให้ผู้ใดมีสัตว์ป่าคุ้มครองหรือซากของสัตว์ป่าคุ้มครองไว้ในครอบครอง เว้น

ฯลฯ

ฯลฯ

(๔) สำหรับสัตว์ป่าคุ้มครองที่อยู่ในความครอบครองของผู้รับใบอนุญาตให้ค้าซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๐๓ เมื่อผู้รับใบอนุญาตดังกล่าวได้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ค้าสัตว์ป่าคุ้มครองที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์ตามมาตรา ๖๘ ให้ผู้นั้นค้าสัตว์ป่าคุ้มครองชนิดที่กำหนดตามมาตรา ๑๗ ซึ่งได้มาจากการเพาะพันธุ์ต่อไปได้ สำหรับสัตว์ป่าคุ้มครองอันมิใช่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองชนิดที่กำหนดตามมาตรา ๑๗ ที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์ที่มีไว้ในความครอบครองเพื่อค้าให้ผู้รับใบอนุญาตจำหน่ายสัตว์ป่าคุ้มครองดังกล่าว ให้เสร็จสิ้นภายในสองปีนับแต่วันที่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อสิ้นระยะเวลาดังกล่าวแล้ว มีสัตว์ป่าคุ้มครองอันมิใช่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองชนิดที่กำหนดตามมาตรา ๑๗ ที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์เหลืออยู่เท่าใด ให้ตกเป็นของแผ่นดินและให้ส่งมอบแก่กรมป่าไม้หรือกรมประมง แล้วแต่กรณี เพื่อนำไปดำเนินการ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

(๕) สำหรับซากของสัตว์ป่าคุ้มครองที่อยู่ในความครอบครองของผู้รับใบอนุญาตให้ค้าซึ่งซากของสัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๐๓ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้สำรวจและจดแจ้งชนิดและจำนวนซากของสัตว์ป่าคุ้มครองที่ผู้รับใบอนุญาตดังกล่าวมีอยู่ในความครอบครองไว้แล้ว ให้อธิบดีออกใบอนุญาตค้าซึ่งซากของสัตว์ป่าคุ้มครองชั่วคราวให้แก่ผู้นั้น ผู้รับใบอนุญาตค้าซึ่งซากของสัตว์ป่าคุ้มครองชั่วคราวดังกล่าว จะต้องจำหน่ายซากของสัตว์ป่าที่มีอยู่ในความครอบครองให้เสร็จสิ้นในสามปี นับแต่วันที่ได้รับใบอนุญาตให้ค้าซึ่งซากของสัตว์ป่าคุ้มครองชั่วคราว และต้องจัดทำรายงานเกี่ยวกับชนิดและจำนวนซากของสัตว์ป่าคุ้มครองที่ขายไปในแต่ละเดือนเสนอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด และเมื่อสิ้นระยะเวลาดังกล่าวมีซากของสัตว์ป่าคุ้มครองเหลืออยู่เท่าใดให้ตกเป็นของแผ่นดิน และให้ส่งมอบแก่กรมป่าไม้หรือกรมประมง แล้วแต่กรณี เพื่อนำไปดำเนินการ ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ ทั้งนี้ เว้นแต่เป็นซากของสัตว์ป่าคุ้มครองชนิดที่กำหนดตามมาตรา ๑๗ ที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์และผู้นั้นได้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ค้าซึ่งซากของสัตว์ป่าคุ้มครองที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์ตามมาตรา ๖๘ ไว้แล้ว

แบบและวิธีการแจ้งตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

^{๑๐}มาตรา ๑๙ ห้ามมิให้ผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งสัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง ซากของสัตว์ป่าสงวน หรือซากของสัตว์ป่าคุ้มครอง เว้นแต่จะเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองชนิดที่กำหนดตามมาตรา ๑๗ ที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์ หรือซากของสัตว์ป่าดังกล่าว และโดยต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดี และต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต

การขออนุญาตและการอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ความในวรรคหนึ่งและวรรคสอง มิให้ใช้บังคับแก่

(๑) การครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองของผู้รับใบอนุญาตเพาะพันธุ์ตามมาตรา ๑๘(๑) ที่มีไว้เพื่อการเพาะพันธุ์หรือได้มาจากการเพาะพันธุ์ หรือซากของสัตว์ป่าดังกล่าว

ฯลฯ

ฯลฯ

แต่จะเป็นกรณีที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์สัตว์ป่าที่รัฐมนตรีกำหนดตามมาตรา ๑๗^{๑๑} แต่เนื่องจาก มาตรา ๑๕^{๑๒} และมาตรา ๑๖^{๑๓} แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๐๓ กำหนดให้มีการขออนุญาตครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองและซากของสัตว์ป่าคุ้มครองเพื่อการค้าได้ และการครอบครองโดยมิใช่เพื่อการค้าสามารถทำได้โดยไม่อยู่ในบังคับของกฎหมาย ดังนั้น เพื่อมิให้กระทบกระเทือนต่อผู้ที่มีสัตว์ป่าคุ้มครองหรือซากของสัตว์ป่าคุ้มครองอยู่ในความครอบครอง ก่อนวันที่พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ใช้บังคับ จึงได้มีมาตรา ๖๑ และ มาตรา ๖๗ ซึ่งเป็นบทเฉพาะกาลเปิดโอกาสให้ผู้มีสัตว์ป่าคุ้มครองหรือซากของสัตว์ป่าคุ้มครองอยู่ในความครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่ก่อนหรือในวันที่กฎหมายใช้บังคับ แจ้งรายการเกี่ยวกับชนิดและจำนวนของสัตว์ป่าคุ้มครองหรือซากของสัตว์ป่าคุ้มครองที่อยู่ในความครอบครองของตนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ และกฎหมายรองรับให้เลี้ยงดูสัตว์ป่าคุ้มครองหรือครอบครองซากของสัตว์ป่าคุ้มครองต่อไปได้ ในกรณีที่มีไว้เพื่อการค้าจะต้องจำหน่ายออกไป ภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด ถ้ามิได้แจ้งการครอบครองตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๖๑ และ มาตรา ๖๗ ก็จะมีได้รับประโยชน์ตามที่กฎหมายยกเว้นไว้และต้องนำหลักเกณฑ์ทั่วไปที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๙^{๑๔} มาตรา ๒๐^{๑๕} และมาตรา ๒๓^{๑๖} แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ มาพิจารณา ถ้าเข้าลักษณะเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติดังกล่าวก็เป็นความผิด

^{๑๑}มาตรา ๑๗ ให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ มีอำนาจ

^{๑๒}มาตรา ๑๕ ห้ามมิให้ผู้ใดค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครองเว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

^{๑๓}มาตรา ๑๖ ห้ามมิให้ผู้ใดค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าซึ่งเนื้อของสัตว์ป่าคุ้มครองประเภทที่ ๑

ห้ามมิให้ผู้ใดค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าซึ่งเนื้อของสัตว์ป่าคุ้มครองประเภทที่ ๒ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

^{๑๔}โปรดดูเชิงอรรถที่ ๑๐, ข้างต้น

^{๑๕}มาตรา ๒๐ ห้ามมิให้ผู้ใดค้าสัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง ซากของสัตว์ป่าสงวน ซากของสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่าดังกล่าว เว้นแต่เป็นการค้าสัตว์ป่าคุ้มครองชนิดที่กำหนดตามมาตรา ๑๗ ที่ได้จากการเพาะพันธุ์ ซากของสัตว์ป่าดังกล่าว หรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่าดังกล่าว ทั้งนี้ โดยได้รับอนุญาตจากอธิบดี

การขออนุญาตและการอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

^{๑๖}มาตรา ๒๓ ภายใต้อำนาจมาตรา ๒๔ ห้ามมิให้ผู้ใดนำเข้าหรือส่งออกซึ่งสัตว์ป่าหรือซากของสัตว์ป่าชนิดที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด หรือนำผ่านซึ่งสัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง หรือซากของสัตว์ป่าดังกล่าว เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดี

การนำเข้าหรือส่งออกซึ่งสัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง หรือซากของสัตว์ป่าดังกล่าวจะกระทำได้ เว้นแต่เป็นการนำเข้าหรือส่งออกซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครองที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์ตามมาตรา ๑๘ (๑) หรือซากของสัตว์ป่าคุ้มครองที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์และโดยได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี

การขออนุญาตและการอนุญาตตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ตามที่กฎหมายกำหนดไว้

ประเด็นที่สี่ ระยะเวลาการแจ้งชนิดและจำนวนสัตว์ป่าคุ้มครองหรือซากของสัตว์ป่าคุ้มครองที่อยู่ในความครอบครองก่อนวันที่กฎกระทรวงใช้บังคับ หรืออยู่ในความครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่ก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ใช้บังคับ ตามมาตรา ๖๑ และมาตรา ๖๗ เป็นระยะเวลาการแจ้งที่เด็ดขาดหรือไม่ เพียงใด หากมีบุคคลมาแจ้งภายหลังเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามมาตรา ๖๑ หรือมาตรา ๖๗ และมีหลักฐานแสดงว่ามีไว้ในครอบครองก่อนกฎกระทรวงใช้บังคับหรืออยู่ในความครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ใช้บังคับ พนักงานเจ้าหน้าที่จะใช้ดุลพินิจรับแจ้งไว้เพื่อดำเนินการตามมาตรา ๖๑ หรือมาตรา ๖๗ ได้หรือไม่ เพียงใด นั้น เห็นว่า การครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองหรือซากของสัตว์ป่าคุ้มครองที่เป็น การฝ่าฝืนมาตรา ๑๙ กฎหมายกำหนดโทษไว้ตามมาตรา ๔๗^{๑๓} การที่มาตรา ๖๑ และมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดให้มีการแจ้งการครอบครองภายในระยะเวลาที่กำหนด เพื่อจะผ่อนผันยังไม่เอาผิดแก่ผู้ที่มีสัตว์ป่าคุ้มครองหรือซากของสัตว์ป่าคุ้มครองไว้ในความครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายมาก่อน โดยให้มีโอกาสดำเนินการตามกฎหมายใหม่ภายในระยะเวลาที่กำหนด ระยะเวลาการแจ้งที่กำหนดไว้ในมาตรา ๖๑ และมาตรา ๖๗ เป็นระยะเวลาการแจ้งที่กฎหมายกำหนดไว้แน่นอนไม่สามารถขยายออกไปได้ หากมีผู้มาแจ้งภายหลังเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าว พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่สามารถรับแจ้งเพื่อดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๖๑ หรือมาตรา ๖๗ ได้ การมีไว้ในครอบครองซึ่งซากของสัตว์ป่าคุ้มครองจึงเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๑๙ เป็นความผิดซึ่งมีโทษกำหนดไว้ตามมาตรา ๔๗ ทั้งนี้ จะต้องประกอบกับข้อเท็จจริงที่ว่า มีกฎกระทรวงกำหนดแบบและวิธีการแจ้งตามบทบัญญัติดังกล่าวใช้บังคับภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ด้วยจึงจะถือว่าผู้ที่ไม่แจ้งภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดมีความผิด

ประเด็นที่ห้า กรณีที่บริษัทแอลพี แอนด์ พี (ไทยแลนด์) จำกัด และนายประเสริฐ ศิริแสงมงคล ดังกล่าวข้างต้น จะสามารถครอบครองและค้าหรือส่งออกซึ่งซากของสัตว์ป่าคุ้มครอง (หนังเหี้ย) ไปยังต่างประเทศได้หรือไม่ เพียงใด นั้น เห็นว่า ถ้าพิจารณาเฉพาะกรณีบริษัทแอลพี แอนด์ พี (ไทยแลนด์) จำกัด และนายประเสริฐ ศิริแสงมงคล ข้อเท็จจริงปรากฏว่า สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้มีมติผ่านการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ในวาระที่ ๓ เพื่อให้ประกาศใช้เป็นกฎหมายในการประชุมครั้งที่ ๘/๒๕๓๕ วันศุกร์ที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๓๕ ทรงลงพระปรมาภิไธยให้ไว้ ณ วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ บริษัทฯ และนายประเสริฐฯ ได้แจ้งการครอบครองซากของสัตว์ป่าต่อกรมป่าไม้โดยหนังสือลงวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ ซึ่งในขณะนั้นพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๐๓ ยังใช้บังคับอยู่ และถ้าบุคคลใดประสงค์

^{๑๓}มาตรา ๔๗ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๖ มาตรา ๑๙ มาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสี่ปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

จะขอรับใบอนุญาตค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าซึ่งซากของสัตว์ป่าคุ้มครองตามมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๐๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๒๘ ลงวันที่ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ ก็จะต้องยื่นคำขอตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง^{๑๙}ตามมาตรา ๓๗^{๒๐}แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๐๓ การที่บริษัทและนายประเสริฐฯแจ้งการครอบครองซากของสัตว์ป่าคุ้มครองเป็นหนังสือโดยไม่ใช้แบบตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และพนักงานเจ้าหน้าที่รับดำเนินการต่อมาภายหลังจากพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ใช้บังคับแล้ว จึงถือได้ว่าเป็นการรับดำเนินการในฐานะการรับแจ้งตามบทเฉพาะกาลในมาตรา ๖๗ ประกอบกับมาตรา ๖๑ (๒) แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ เนื่องจากกฎหมายกำหนดให้ผู้ครอบครองซากของสัตว์ป่าคุ้มครองก่อนกฎหมายใช้บังคับแจ้งรายการเกี่ยวกับชนิดและจำนวนซากของสัตว์ป่าคุ้มครองที่อยู่ในความครอบครองภายในกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ซึ่งภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าวยังไม่มีกฎกระทรวงกำหนดแบบและวิธีการแจ้งตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง^{๒๑} จึงไม่สามารถแจ้งการครอบครองโดยใช้แบบตามที่กำหนดในกฎกระทรวงได้ ดังนั้น เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่รับแจ้งไว้แล้ว ในขณะนั้นจึงถือว่าอยู่ในขั้นตอนการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่จะต้องจัดแจ้งชนิดและจำนวนซากของสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นไว้ในทะเบียนต่อไป บริษัทและนายประเสริฐฯ สามารถดำเนินการจำหน่ายซากของสัตว์ป่าคุ้มครองให้เสร็จสิ้นภายในสามปีตามมาตรา ๖๗ (๒) ประกอบกับมาตรา ๖๑ (๒) แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ในการนี้บริษัทและนายประเสริฐฯ สามารถส่งออกซากของสัตว์ป่าคุ้มครอง (หนังเหี้ย) ตามข้อหาหรือออกไปยังต่างประเทศได้ เพราะถ้ากฎหมายยอมให้ผู้ที่มีซากของสัตว์ป่าคุ้มครองอยู่ในความครอบครองก่อนกฎหมายกำหนดให้เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองสามารถครอบครองซากของสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นต่อไปได้และสามารถค้าซากของสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นได้แต่ไม่ยอมให้ส่งออกซากของสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นย่อมเป็นการแปลความกฎหมายที่ทำให้เกิดการไร้ผลในทางปฏิบัติ กรณีทำนองเดียวกันนี้คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๓) เคยให้ความเห็นไว้แล้วในเรื่องเสรีที่ ๖๙๐/๒๕๓๖ ว่า^{๒๒} “หากตีความกฎหมายไปในทางที่ห้ามส่งออกซากของสัตว์ป่าคุ้มครองไปยังต่างประเทศแล้ว ผู้ขายก็จำต้องจำหน่ายซากของสัตว์ป่าคุ้มครองภายในประเทศเท่านั้น ซึ่งไม่อาจกระทำได้ เนื่องจาก

^{๑๙}กฎกระทรวง ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๑๖) ออกตามความในพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๐๓

^{๒๐}มาตรา ๓๗ คำขอรับใบอนุญาตและใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้แบบตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ใบอนุญาตให้มีอายุตามที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต แต่มิให้กำหนดเกินหนึ่งปี

^{๒๑}กฎกระทรวง ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๓๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๓๗

^{๒๒}บันทึก เรื่อง การจำหน่ายซากของสัตว์ป่าคุ้มครองไปยังต่างประเทศตามมาตรา ๖๑ และมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ส่งพร้อมหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ถึงเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๖๐๑/๑๓๕๖ ลงวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๓๖

มาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าฯ ห้ามมิให้ผู้ใดมีซากของสัตว์ป่าคุ้มครองไว้ในครอบครอง จึงไม่มีผู้ใดสามารถจะซื้อซากของสัตว์ป่าดังกล่าวได้เพราะเป็นการขัดต่อกฎหมาย ดังนั้น การตีความที่ห้ามส่งหนังงูออกนอกราชอาณาจักร จึงเป็นการตีความในทางที่ทำให้เกิดการไร้ผลในทางปฏิบัติ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕”

(ลงชื่อ) อักษราทร จุฬารัตน

(นายอักษราทร จุฬารัตน)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

กุมภาพันธ์ ๒๕๓๙